Przestrzeń probabilistyczna dyskretna
Podstawowe rozkłady prawdopodobieństwa

PROPER
PROBABILITY AROUND US
PROBABILITY FOR EVERYONE

Co-funded by the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Definicja

Niech Ω będzie dowolnym zbiorem co najmniej dwuelementowym i co najwyżej przeliczalnym. Każdą funkcję p ze zbioru Ω w zbiór $\mathbb{R}$, nieujemną i taką, że

$$\sum_{\omega \in \Omega} p(\omega) = 1,$$

nazywamy rozkładem prawdopodobieństwa na zbiorze Ω. Parę (Ω, p) nazywamy ziarnistą, albo dyskretną przestrzenią probabilistyczną.

Przykład.

Niech $\Omega = \{\star, \bowtie, \bullet\}$ i $p(\star) = \frac{1}{3}$, $p(\bowtie) = \frac{1}{2}$, $p(\bullet) = \frac{1}{6}$.

Para (Ω, p) jest przestrzenią probabilistyczną.

Przykład.

Niech $\Omega = \{\star, \bowtie, \bullet\}$ i $p(\star) = \frac{1}{3}$, $p(\bowtie) = \frac{1}{2}$, $p(\bullet) = \frac{1}{6}$.

Para (Ω, p) jest przestrzenią probabilistyczną.

Przykład.

Przestrzenią probabilistyczną jest para (Ω, p), gdzie

$$\Omega = \{a, b, c\} \text{ oraz } p(a) = \frac{1}{3},\ p(b) = 0 \text{ i } p(c) = \frac{2}{3}.$$

Definicja.

Niech $p(\omega) = \dfrac{1}{s}$ dla każdego $\omega \in \Omega$, gdzie $\Omega = \{\omega_1, \omega_2, \ldots, \omega_s\}$. Funkcję p nazywamy klasycznym rozkładem prawdopodobieństwa na zbiorze Ω, a parę (Ω, p) — klasyczną przestrzenią probabilistyczną.

Definicja.

Niech $p(\omega) = \dfrac{1}{s}$ dla każdego $\omega \in \Omega$, gdzie $\Omega = \{\omega_1, \omega_2, \ldots, \omega_s\}$. Funkcję p nazywamy klasycznym rozkładem prawdopodobieństwa na zbiorze Ω, a parę (Ω, p) — klasyczną przestrzenią probabilistyczną.

Przykład.

Szczególnymi klasycznymi przestrzeniami probabilistycznymi są w rachunku prawdopodobieństwa pary:

(Ω_M, p_M), gdzie $\Omega_M = \{o, r\}$ oraz $p_M(o) = p_M(r) = \frac{1}{2}$,

(Ω_K, p_K), gdzie $\Omega_K = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$ oraz $p_K(j) = \frac{1}{6}$ dla $j \in \Omega_K$.

Przykład.

Rozkładem prawdopodobieństwa na przeliczalnym zbiorze $\Omega = \{\omega_1, \omega_2, \omega_3, \ldots\}$ jest funkcja p, gdzie

$$p(\omega_n) = \left(\frac{1}{2}\right)^n \quad \text{dla} \quad \omega_n \in \Omega.$$

Para (Ω, p) jest przykładem przeliczalnej przestrzeni probabilistycznej.

Przykład.

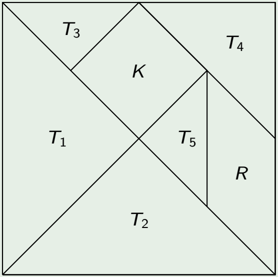

Niech $\Omega = \{T_1, T_2, T_3, T_4, T_5, K, R\}$

oraz

$p(T_1) = \frac{1}{4}$, $p(T_2) = \frac{1}{4}$, $p(T_3) = \frac{1}{16}$, $p(T_4) = \frac{1}{8}$, $p(T_5) = \frac{1}{16}$,
$p(K) = \frac{1}{8}$, $p(R) = \frac{1}{8}$.

Przykład.

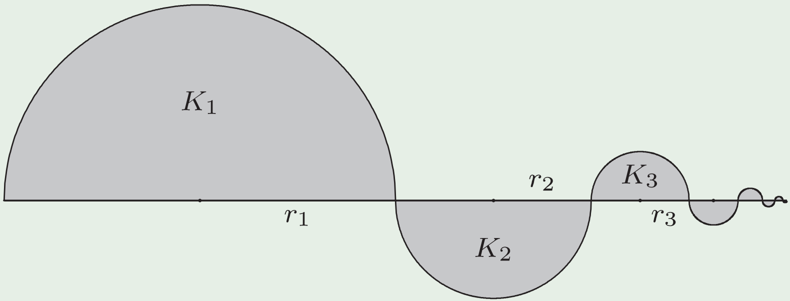

$$r_1 = \frac{1}{2\pi},\ r_2 = \frac{1}{4\pi},\ \ldots,\ r_n = \frac{1}{2n\pi},\ \ldots$$

Przykład.

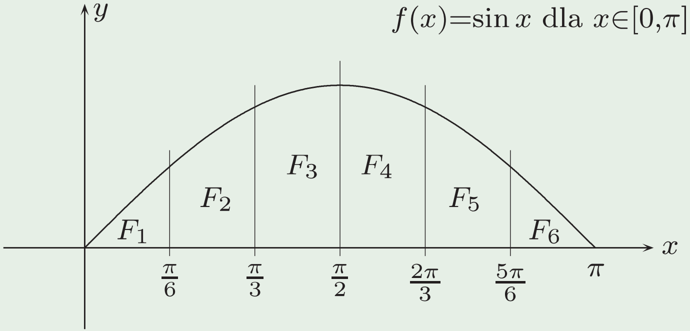
y
$f(x) = \sin x$ dla $x \in [0, \pi]$
F_1
F_2
F_3
F_4
F_5
F_6
x
$\frac{\pi}{6}$
$\frac{\pi}{3}$
$\frac{\pi}{2}$
$\frac{2\pi}{3}$
$\frac{5\pi}{6}$
π

Rozkład zero-jedynkowy

Definicja.

Funkcja

$$p^u_{0-1}(j) = u^j(1-u)^{1-j} \quad \text{dla} \quad j = 0, 1,$$

gdzie u jest ustaloną liczbą rzeczywistą z przedziału $(0, 1)$, jest rozkładem prawdopodobieństwa na zbiorze $\Omega_{0-1} = \{0, 1\}$, a więc para $(\Omega_{0-1}, p^u_{0-1})$ jest przestrzenią probabilistyczną. Funkcję p^u_{0-1} nazywamy rozkładem zero-jedynkowym, parę $(\Omega_{0-1}, p^u_{0-1})$ zaś zero-jedynkową przestrzenią probabilistyczną.

Rozkład dwumianowy

Definicja.

Niech $u \in (0,1)$, $n \in \mathbb{N}_2$. Każdą funkcję $p : \{0,1,2,\ldots,n\} \longrightarrow \mathbb{R}$, gdzie

$$p(k) = \binom{n}{k} u^k (1-u)^{n-k} \quad \text{dla} \quad k = 0,1,2,\ldots,n,$$

nazywamy rozkładem dwumianowym albo rozkładem Bernoulliego.

Rozkład geometryczny

Definicja.

Niech $u \in (0,1)$ oraz $v = 1 - u$. Funkcję $p : \mathbb{N}_1 \longrightarrow \mathbb{R}$, gdzie

$$p(n) = u \cdot v^{n-1} \quad \text{dla} \quad n = 1, 2, 3, ...,$$

nazywamy rozkładem geometrycznym.

Rozkład Pascala

Definicja.

Niech k będzie ustaloną liczbą naturalną i $k \geqslant 1$ oraz $u \in (0,1)$. Funkcję $p : \mathbb{N}_k \longrightarrow \mathbb{R}$ określoną wzorem

$$p(n) = \binom{n-1}{k-1} u^k (1-u)^{n-k} \quad \text{dla} \quad n = k, k+1, k+2, ...,$$

nazywamy rozkładem Pascala.

W przypadku $k = 1$ rozkład Pascala jest rozkładem geometrycznym.

Rozkład hipergeometryczny

Definicja.

Niech c, n i s będą ustalonymi liczbami naturalnymi, gdzie $0 < c < s$ oraz $0 < n \leqslant s$. Funkcję p określoną wzorem

$$p(k) = \frac{\binom{c}{k}\binom{s-c}{n-k}}{\binom{s}{n}} \quad \text{dla} \quad k = 0, 1, 2, \ldots, min\{n, c\} \quad \text{i} \quad n - k \leqslant s - c,$$

nazywamy rozkładem hipergeometrycznym.

Rozkład Poissona

Definicja.

Niech $\lambda \in \mathbb{R}$ i $\lambda > 0$. Funkcję $p : \mathbb{N}_0 \longrightarrow \mathbb{R}$ określoną wzorem

$$p(k) = \frac{\lambda^k}{k!} \cdot e^{-\lambda} \quad \text{dla} \quad k = 0, 1, 2, 3, \dots,$$

nazywamy rozkładem Poissona.

Definicja.

Przestrzenie probabilistyczne (Ω_1, p_1) i (Ω_2, p_2) nazywamy izomorficznymi lub równoważnymi, jeśli istnieje bijekcja g ze zbioru Ω_1 na zbiór Ω_2 taka, że

$$\forall \omega \in \Omega_1, \overline{\omega} \in \Omega_2 \left[\overline{\omega} = g(\omega) \Longrightarrow p_2(\overline{\omega}) = p_1(\omega)\right].$$

O bijekcji g mówimy, że ustala izomorfizm i że zachowuje prawdopodobieństwo.

Definicja.

Załóżmy, że pary (Ω_1, p_1) i (Ω_2, p_2) są ziarnistymi przestrzeniami probabilistycznymi. Niech

$$\Omega_{1-2} = \Omega_1 \times \Omega_2 = \{(x, y) : x \in \Omega_1 \wedge y \in \Omega_2\}.$$

Określmy na zbiorze Ω_{1-2} funkcję p_{1-2} następująco:

$$p_{1-2}(x, y) = p_1(x) \cdot p_2(y) \ \text{ dla } x \in \Omega_1, \ y \in \Omega_2.$$

Parę (Ω_{1-2}, p_{1-2}) nazywamy produktem kartezjańskim przestrzeni probabilistycznych (Ω_1, p_1) oraz (Ω_2, p_2) i oznaczamy $(\Omega_1, p_1) \times (\Omega_2, p_2)$. Produkt $(\Omega, p) \times (\Omega, p)$, nazywamy kwadratem kartezjańskim i oznaczamy $(\Omega, p)^2$.